

להחזיר את הבריכות לתל אביב

בריכת מי הגשמים שבחולות צפון תל אביב היא שריד לימים שלפני הבנייה המאסיבית באזור החוף. יוזמה אקולוגית חדשה בשיתוף תושבים החייתה אותה

65

11

צפריר רינת

04:32 03.04.2014

שנים רבות עמדה בשממונה **בריכת החורף** המרשימה, שהתקיימה בעבר בחולות של צפון תל אביב. הבריכה יובשה כמעט לחלוטין והשטח סביבה, שהיה אגן הניקוז של מי הגשמים שמילאו אותה, הפך מוקד עזובה והשלכת פסולת. פרויקט שיקום, שבוצע לאחרונה בשיתוף אקולוגים ועיריית תל אביב-יפו, החזיר את הבריכה לחיים והשיב אותה לקדמותה כמקום שבו מינים רבים של צמחים ובעלי חיים.

בשנתיים האחרונות החלו אנף שפ"ע (שיפור פני העיר, צ"ר) והרשות לאיכות הסביבה של העירייה בפעילות לשימור ושיקום אתרי טבע, בשיתוף תושבים ותלמידים המתגוררים בסמך לאתרים אלה. אחד האתרים שנבחר הוא בריכת החורף בצפון העיר. מדובר בשריד לשפע רב של בריכות שהיה באזור החוף, שרובן נעלמו כתוצאה מבנייה, זיהום ופעולות ניקוז. מפה משנת 1880 מראה שבאתר היתה בריכה בגודל מרשים.

תכנון וביצוע שיקום הבריכה הופקד בידי האקולוג ואדריכל הנוף ליאב שלם, המשמש כיועץ לעירייה ופרופ' אביטל גזית מאוניברסיטת תל אביב. שניהם כבר התנסו בשיקום אתר דומה של בריכת חורף, בשטחי בית הספר הכפר הירוק.

השלב הראשון היה שיקום הטבע תוך התאמה למציאות העירונית שנוצרה סביבו. לשם כך היה צורך לעצב מחדש את השטח כך ששוב יוכלו להיקוות בו מי גשמים. "עשינו בדיקות קרקע וראינו שיש במקום שכבת חרסית שלא תאפשר חלחול של מים" מספר שלם. "ביצענו עבודות חפירה כך שנוצר שטח שבו יוכלו להיאסף מי הגשמים והשנה הבריכה התמלאה במים אלה". מי הגשמים כבר לא מגיעים בזרימה טבעית ישירה מהחולות שמסביב כיוון שחלק ניכר משטחי חולות אלה כבר בנויים. המים לבריכה מגיעים עכשיו דרך צינורות ניקוז עירוניים המתנקזים אל שדה סמוך ומשם לשטח הבריכה. בבריכה עצמה הושארו במכוון כמה גושי קרקע הבולטים מעל המים והם הפכו למקומות מקלט ודגירה עבור עופות מים.

המגוון של בריכות החורף

					
אילנית מצויה	קרפדה ירוקה	שפירית בוגרת	תריסן הקשקש כ-100 מ"מ	חיפושית שחיינית	שט נב כ-15 מ"מ
					
ראשן	ראשן	זחל שפירית	תלמנית כ-10 מ"מ	דפניה כ-2 מ"מ	שט רגל אדמדם כ-1 מ"מ

עיצוב הדמיה: ליאב שלם צילום: לירון גורן, אביטל גזית וליאב שלם

מוטי מילרוד

בריכת הגשמים בצפון תל אביב, בצל הבנייה המאסיבית

עוד כתבות בנושא

- בשל החורף היבש: בריכות החורף מתייבשות, בעלי החיים שבהן בסכנה 10.02.2014
- טיול בבריכות החורף היפות ביותר בארץ 04.02.2012

בשלב הבא הוחלט לשקם את הצומח הטבעי מסביב לבריכה. צמחים פולשים שאינם מקומיים, כמו שיטה כחלחלה, נעקרו. במקומם נשתלו מינים של צמחי בר ובהם כאלו הנחשבים נדירים כמו תורמוס זהוב. פעילות זו נעשתה בשיתוף תלמידים מהאזור ובהם תלמידי בית הספר הסמוך "תיכונט" המשקיף אל שטח הבריכה. חלק מהצמחים הועתקו לאזור הבריכה לאחר שהוצאו במבצע הצלה מאתר שבו הוקם ישוב חדש ליד נס ציונה.

שיבתם של בעלי החיים לאתר החלה מייד לאחר שהמים החלו למלא את הבריכה. במקום כבר יש ברווזים ושני מינים של דו חיים (קרפדות ואילניות) בנוסף יש במים מגוון עשיר של חיפושיות, סרטנים ופשפשי מים, המשמשים מקור מזון לבעלי חיים אחרים. "אין זחלי יתושים במים וזה מדד לכך שהמערכת האקולוגית בבריכה מתפקדת, כי הם לא עומדים בתחרות עם בעלי חיים אחרים", אומר שלם.

כיום יש מרבד מרהיב של פרחי בר מסביב לבריכה והוקמו סביבה כבר כמה שבילי הליכה. המקום הוגדר כפארק טבע ובעתיד יוקמו בו עוד נקודות תצפית למטיילים וייערכו בו סיורים מוזרקים. "זה מקום שיוכל לתת לתושבים באזור גישה מיידית לטבע" ציין שלם. "משהו שיאזן את הסביבה העירונית הבנויה".

שיקום בריכת החורף, יש להדגיש, לא הציל בינתיים אתרי טבע אחרים באזור. העיריה מוסיפה לקדם תוכניות בנייה נרחבות בצפון תל אביב, אשר לטענת פעילי סביבה יפגעו קשות במצוק הכורכר הטבעי החשוב ביותר ששרד בתחומי העיר.